

УДК: 377+377.5

Наталія Петрівна Шапошнікова,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Одеський професійний ліцей технологій та дизайну
Державного закладу «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»,
вул. Старопортофранківська, 26, м. Одеса, Україна

ОСВІТНЬО-ВИРОБНИЧІ КЛАСТЕРИ ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РИНКУ ПРАЦІ КВАЛІФІКОВАНИМИ РОБІТНИКАМИ

У статті визначається необхідність у створенні освітньо-виробничих кластерів для забезпечення ринку праці висококваліфікованими робітниками.

Розглянута участь професійного навчального закладу, роботодавців у роботі освітньо-виробничих кластерів та їх вплив на становлення учнів як висококваліфікованих спеціалістів з великим практичним досвідом роботи, готових швидко оновлювати знання, освоювати нові сфери діяльності, розширювати арсенал навичок і вмінь, творчо їх застосовувати.

Ключові слова: освітньо-виробничий кластер, кваліфікований робітник, професійно-технічна освіта, ринок праці.

Розвиток професійно-технічної освіти України вимагає її значної модернізації відповідно до потреб сучасної економіки, орієнтації цієї важливої галузі на досягнення Європейського і світового рівнів освітніх стандартів з урахуванням національних особливостей, трансформації у професійну освіту і навчання, як майже в усіх розвинутих країнах. Проблеми підготовки високоякісної робочої сили актуалізуються динамічними змінами технологій на виробництві та сталим попитом на робітників високої кваліфікації, здатних самостійно виконувати складну наукоємну роботу, які володіють кількома суміжними професіями, можуть нести відповідальність за результати своєї праці. Разом з тим, у суспільстві наростає стурбованість, що якість підготовки робітників у системі професійно-технічної освіти не відповідає вимогам виробництва [1, с. 4].

Тому, для підготовки висококваліфікованих робітників професійним навчальним закладам необхідно тісно співпрацювати з потенційними роботодавцями – замовниками робітничих кадрів та однією із форм організації роботи використовувати освітньо-виробничі кластери.

Вивченням проблем щодо створення та функціонування освітньо – виробничих кластерів займалися такі науковці, як Т. Ю. Красикова, Н. А. Корчагіна, О. П. Жук, Л. О. Дроздовська, А. В. Ламанов, Л. В. Іваненко, В. С. Пономаренко, Ю. Б. Іванова та інші, праці яких мають теоретичну та практичну значимість.

Однак попри свою соціально-педагогічну важливість ця проблема у вітчизняній педагогіці розроблена недостатньо повно.

Метою статті є визначення необхідності у створенні освітньо-виробничих кластерів для забезпечення ринку праці висококваліфікованими робітниками.

У багатьох сферах економічної діяльності провідних країн світу активно використовується кластерний підхід [2]. Як зазначає науковець Т. Ю. Красикова, освітній кластер - це сукупність взаємопов'язаних установ професійної освіти,

об'єднаних за галузевою ознакою і партнерськими відносинами з підприємствами галузі [3].

Н. А. Корчагіна вважає, що освітній кластер являє собою групу освітніх закладів, що знаходяться у партнерських відносинах з підприємствами галузі, які локалізовані на одній території, кінцевим продуктом діяльності яких є освітня послуга [4, с. 81].

На думку О. П. Жук, Л. О. Дроздовської, освітнім кластером можна називати кластер, що являє собою єдину систему безперервної освіти від школи (дошкільного закладу) до виробництва [5, с. 152].

А. М. Старєва зазначає, що метою створення кластера є об'єднання, інтенсифікація зусиль, можливостей, потенціалу суб'єктів інноваційної структури задля формування взаємоузгоджених дій, спрямованих на покращення якості регіональної освіти, її конкурентоспроможності на вітчизняному та світовому рівні [6].

Кластеризація сфери освіти дозволяє вирішувати проблему виробничої взаємодії у сфері підготовки кваліфікованої робочої сили. Кластерний підхід у цьому разі сприятиме підвищенню національної та регіональної конкурентноздатності, зростанню інноваційного потенціалу, розвитку малого та середнього бізнесу (не лише у сфері освіти та підготовки кваліфікованої робочої сили) тощо [7, с. 63-64].

Науковці зазначають, що важливу роль у створенні освітньо-виробничих кластерів відіграють професійні навчальні заклади, на базі яких відбувається підготовка майбутніх кваліфікованих робітників для підприємств – учасників кластерів. Таким чином, заклади професійної освіти забезпечують:

- підвищення рівня і якості підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації майбутніх кваліфікованих робітників, що проходять виробниче навчання та виробничу практику в умовах сучасних інноваційних підприємств;

- відтворення високоякісного виробничого потенціалу, необхідного для інтелектуалізації праці;
- виробництво інноваційної продукції та послуг власними силами;
- поліпшення якісного складу робітничих кадрів, який відповідає потребам роботодавців.

До особливостей освітньо-виробничого кластера слід віднести стійкі і довготривалі господарські зв'язки, участь в інноваційних програмах підготовки та перепідготовки висококваліфікованих кадрів, удосконалення технологій виробництва і управління, вдосконалення системи контролю, створення і реалізація моделі партнерства в системі «бізнес – професійний навчальний заклад».

Для забезпечення вищезазначених завдань в Одеському професійному ліцеї технологій та дизайну Державного закладу «Південноукраїнський національний університет імені К. Д. Ушинського» вже три роки здійснює свою діяльність Центр профорієнтації та працевлаштування. Метою діяльності Центру є вирішення питань проходження виробничої практики та подальшого працевлаштування учнівської молоді, випускників ліцею, інших осіб, які навчаються або мають відповідний кваліфікаційний рівень після закінчення навчання за набутими професіями, сприяння розвитку молодіжних ініціатив у трудовій сфері. За період роботи Центр профорієнтації та працевлаштування успішно виконує свою роботу, у навчального закладу збільшилась кількість соціальних партнерів, постійно здійснюється моніторинг ринку праці та навчальних досягнень учнів. Але, якісна підготовка кадрів для виробництва та сфери послуг можлива тільки при ефективній адаптації молоді на першому робочому місці за схемою «навчання-підприємство».

Тому, наступним етапом роботи Центру профорієнтації та працевлаштування ліцею було створення освітньо-виробничих кластерів за професіями. Освітньо-виробничий кластер включає

відпрацювання учнями професійних знань, умінь та навичок, отриманих у ліцеї в умовах виробництва у вільний від навчання час.

Для реалізації зазначеного проекту Одеський професійний ліцеї технологій та дизайну Державного закладу «Південноукраїнський національний університет імені К. Д. Ушинського» провів серед роботодавців анкетування щодо можливого співробітництва за даним напрямком. Роботодавці зазначили види діяльності, які могли б виконувати учні ліцею у вільний від навчання час на їх підприємстві. Ознайомити учнів з умовами роботи на підприємствах керівники мали можливість під час проведення на базі ліцею щорічного заходу «Формула успіху» з нагоди третьої річниці заснування Центру профорієнтації та працевлаштування. Освітньо-виробничі кластери почали функціонувати з січня 2017 року в ліцеї за напрямками: швейне виробництво; сфера послуг; фотомистецтво, ІТ, туризм. Таким чином, можемо стверджувати, що освітньо-виробничий кластер є союзом тісно пов'язаних і територіально близьких розміщень закладу професійно-технічної освіти і підприємств, що сприяють спільному розвитку і зростанню конкурентоздатності кожного з них, діяльність яких спрямована на підвищення інноваційності та якості підготовки робочої сили як для регіонального, так і для національного ринку праці. Загалом, аналіз накопиченого досвіду роботи дозволив узагальнити науково-практичні рекомендації з організації освітньо-виробничих кластерів для забезпечення ринку праці висококваліфікованими робітниками.

Перспективним напрямком наших подальших досліджень вважаємо необхідним підтримувати необхідну комунікацію між професійним навчальним закладом та підприємствами – учасниками освітньо-виробничого кластеру для забезпечення ринку праці висококваліфікованими робітниками.

ЛІТЕРАТУРА

1. Теоретико-методичні засади організації підготовки робітничих кадрів з професій, що користуються попитом на ринку праці : монографія / [ав. : Камінецький Я. Г., Вачевський М. В., Копельчак М. П., Клим Б. І., Криницька Л. Я., Кубська Л. І., Сліпчишин Л. В., Субтельна Г. В. ; за ред. Я. Г. Камінецького]. – К. : Педагогічна думка, 2013. – 256 с.
2. Куценко В. І. Кластеризація в контексті формування людиноорієнтованої парадигми розвитку освіти [Електронний ресурс] / В. І. Куценко // Теорія та методика управління освітою. – 2009. – № 2. – Режим доступу: <http://tme.uuo.edu.ua/docs/2/09kutope.pdf>.
3. Красикова Т. Ю. Образовательный кластер как фактор взаимодействия рынка труда и системы высшего профессионального образования / Т. Ю. Красикова // Актуальные вопросы экономики и управления: материалы междунар. науч. конф., апрель 2011 г.: тези доп. – М.: РИОР, 2011. – Т. II. – С. 54 – 59.
4. Корчагина Н. А. Образовательные кластеры как основа повышения конкурентоспособности учебных заведений / Н. А. Корчагина // Прикаспийский журнал: управление и высокие технологии. – 2009. – № 3 (7). – С. 78 – 84.
5. Жук О. П. Кластерний підхід у процесі оптимізації системи освіти України / О. П. Жук, Л. О. Дроздовська // Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова. – 2013. – Т. 18. – Вип. 3/1. – С. 151 – 154.
6. Старева А. М. Регіональний соціокультурний освітній кластер як організаційна умова вирішення проблеми оптимізації навчальних закладів [Електронний ресурс] / А. М. Старева. – Режим доступу: http://narodnaosvita.kiev.ua/Narodna_osvita/vupysku/17/statti/stareva.htm.

7. Карпенко О. О. Інноваційно-організаційна парадигма розвитку підприємств на принципах кластеризації. Монографія / О. О. Карпенко. – К.: ТОВ «СІК ГРУПП УКРАЇНА», 2013. – 272 с.

Наталья Петровна Шапошникова,
кандидат педагогических наук, доцент,
Одесский профессиональный лицей технологий и дизайна
Государственного учреждения « Южноукраинский национальный
педагогический университет имени К. Д. Ушинского»,
ул. Старопортофранковская, 26, г. Одесса, Украина

ОБРАЗОВАТЕЛЬНО- ПРОИЗВОДСТВЕННЫЕ КЛАСТЕРЫ КАК СРЕДСТВО ОБЕСПЕЧЕНИЯ РЫНКА ТРУДА КВАЛИФИЦИРОВАННЫМИ РАБОЧИМИ

В статье определяется необходимость в создании образовательно-производственных кластеров для обеспечения рынка труда высококвалифицированными рабочими. Рассмотрено участие профессионального учебного заведения, работодателей в работе образовательно-производственных кластеров и их влияние на становление учеников как высококвалифицированных специалистов с большим практическим опытом работы, готовых быстро обновлять знания, осваивать новые сферы деятельности, расширять арсенал навыков и умений, творчески их применять.

Ключевые слова: образовательно-производственный кластер, квалифицированный рабочий, профессионально-техническое образование, рынок труда.

Natalya Petrivna Shaposhnikova,
Ph.D., Associate Professor,
Odessa Professional Lyceum of Technology and Design
State institution «South National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky»,
26, Staroportofrankovskaya St., Odessa, Ukraine

PROVISION OF THE LABOUR MARKET WITH QUALIFIED WORKERS BY CREATING EDUCATIONAL - INDUSTRIAL CLUSTERS

In order to train highly qualified workers at vocational educational institutions one should cooperate tightly with potential employers – customers of personnel and use educational and industrial clusters.

The purpose of article is to determine the need for creating educational and industrial clusters to support the labour market by highly qualified workers.

Scientists mark that an important role in creation of educational and industrial clusters is played by professional educational institutions on the basis of which the training of the future qualified workers for the enterprises as participants of the cluster is conducted.

Thus, institutions of vocational education provide:

- increase of the level and quality of training, retraining and professional development of the future qualified workers undergoing in-service training and industrial practice under conditions of the modern innovative enterprises;
- reproduction of a high-quality product from the potential necessary for work intellectualization;
- production of innovative products and services by own forces;
- improvement of the qualitative structure of personnel which meets the needs of an employer.

To provide the above-stated tasks in Odessa Professional Lyceum of Technologies and Design at State institution «South Ukrainian National Pedagogical university named after K. D. Ushynsky» the career guidance and employment center has been carrying out its activity for three years.

The purpose of the Center is to solve current issues happening within industrial practice and further employment of the studying youth, graduates, other persons, students or other people who have the appropriate qualification level after the end of training in the obtained profession, to assist in developing youth's initiatives in the labour sphere.

The career guidance and employment center successfully performs their work during its existence, the number of social partners has increased at the educational institution; the monitoring of the labour market and pupils' knowledge is constantly carried out. It should be mentioned that high-quality training for industrial and service sectors is possible if the youth effectively adapt in the first workplace according to the scheme «training enterprise».

Therefore, the creation of educational and industrial clusters by means of professions was the next stage of the career guidance and employment center operation at the lyceum. Educational and industrial clusters began to function in January, 2017 at the lyceum in these directions: sewing production; services sector; photo art, IT, tourism.

To sum up, the analysis of the accumulated experience allowed us to generalize scientific and practical recommendations about the organization of educational and industrial clusters to support the labour market by highly qualified workers.

The perspective direction of our further research is to support necessary communication between professional educational institutions and enterprises - participants of the educational and industrial cluster for supporting the labour market by highly qualified workers.

Key words: *educational-industrial cluster, skilled workers, vocational education, the labour market.*

Подано до редакції: 12.03.2017 р.

Рекомендовано до друку: 26.03.2017 р.

Рецензент: д.пед.н., професор В. В. Нестеренко
